

Орто белех тылы сайыннаар дьарыктаныыта.

Күнэ-дьыла: алтынньы 15 күнэ 2024 сыл

Образовательный компонент: Санарар сана

Темата: у дорҕоону сепке санарыы

Методиката: оонньуу нөнүө

Региональный компонент- кустук

Литература:

Каратаев И.И. Озону чуолкайдык санарарга уерэтии уонна грамотаза уерэнэргэ бэлэмнээһин: Дьокуускай Бичик изд. 3 тааарыы, уларыйыылаах. 2019с

Бэлэмнэнии улэ: «Ырыа ыллыбыт» оонньуу, «Тыал тустж оонньуу», олбуомтан у дорҕоонноох тыллары этиттэрии.

Дьарык бириэмэтэ: 20 мун.

Сыала: дорҕоону чуолкайдык санарарга уерэтии, тыл саппааһын байытыы, билиилэрин кэнэтии. Толкуйдуур, ырыналыыр дьобурдарын сайыннарыы, ыйытыһыны сепке туруоруу, толору эппиэт биэрэллэрин ситиһии; Бэйэ икки ардыгар эйбэстик, утуе санаалаахтык сыһыаннабалларын ситиһии.

Кердэрен уерэтэр тэрил: Кукла, ойуулар

Дьарык барыыта:

1. Халын танаастаах Кукла. «Оҕолор, кукла Уля хайдах танаастаах кэлбитий? Уля тоҕо шарфик кэспитий?» *(оҕолор эппиэттэрэ: таһырдыа тымныйбыт, тыалбыт кууьурбут)*

2. **Тыл эрчиллиитэ.**

- «Оҕолоор, Тылчааммыт оонньуурун себулуур. Тылчааны кытта оонньуобун. Сулуон курдук уоспутун уатыабын. Урдубутугэр уута куттуобун. Суунабыт.» *(хаста да хатылыыбыт)*

- «Тылчаан тыаба куулэйдии тахсыан баҕарбыт. Аанын аспыт уонна таһырда енейбут. «Ыччуу-ычча, тымныы» диэн теттеру кирибит. Чэйин эрэ, Тылчаан хайдах ененнебутуй? Кердэруебун.» *(тылы имигэстик теттеру-таары хамсата уерэнэллэр).*

3. **Тыһыны эрчиллиитэ.**

- «Истин эрэ оҕолоор, туох тыаһырыый?»

(фонотай музыка тыал иһирэр. Бастаан кыратык тыалырбыт, онтон улам кууьурэн барбыт). Салгыны муннуларынан эһирийэллэр, бытааннык таһаараллар. Куоластарын улаатыннара, куччата уерэнэллэр.

4. **Хоһоону ааһыы**

- «Тыал тохтоото. Оҕолоор, истиэһин эрэ. Ыраах бере улуйар.»

Уу, уу, уу,
Сур бере улуйар,
Уччуу, уччуу,
Кутуруга субуруйар.

Л.Павлова

(Оҕолор бере тонмутун утуктэ-утуктэ, хоһоону биһир бере, элбэх бере буолан хатылыыллар.)

5. Хамсаныылаах тохтобул.

- «Тыалбыт эмиэ кууьурдэ. Ойуурга туох буолла?» (о5олор эппиэттэрэ: мас хамсаата, хаар кетте) Бары мас буолан илиилэрин уеьэ уунан, долгулдьуьа хамсыыбыт. Эбэтэр хаар буолан суурэкэлиибит.

6. Ойуунан улэ

- «Уаай, тыал тыабыырыттан Уля куттанан ытаабыт: «Ыы-ыы, аа-аа» (манна о5олор икки дор5оону чуолкайдык санараллара ситиьиллэр.) Уляны уоскутуо5ун, ойуулары кердеруе5ун: туус, уу, туу, луук, муус, кус.»

7. Уруьуйдааьын.

- «Бу туох ойуутай? (уу) Биьиги ууну иьэбит, уунан суунабыт, ууга сетуелуубут (хатылыыллар) Аны билигин халлаан куех кыраасканан ууну уруьуйдуо5ун.»

-Ордук тугу себулээтигит? То5о?

-Туох ыарахаттары керустугут?